

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת בְּחֻקֵּי

יציאת השבת:

20:18

ירושלים: 20:14

כ' אייר תשפ"ב

הפטרה: ה' עוזי ומעוזי

יציאת השבת ר"ת 21:00

35 לעומר | פרקי אבות ד'

גיליון 668

כניסת השבת:

19:05

ירושלים: 18:57

וַיִּהְיֶה... לָךְ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָּהּ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת בְּחֻקֵּי פותחת בפסוקי ברכה לעם ישראל בזמן שיעשו רצונו של מקום. ואולם בהמשכה של הפרשה ישנם פסוקי תוכחה. בגלל פסוקי התוכחה הקשים, נתפתח מנהג ברוב קהילות ישראל, שהשליח ציבור קורא פסוקים אלו בעצמו ולא עולה אחר לקריאה זו, ובנוסף לכך הוא קורא פסוקים אלו בקול נמוך. יש מן הציבור שאינם עוקבים אחר קריאת פסוקים אלו, ויש שהגדילו לעשות ואפילו יוצאים מבית הכנסת! לומר לך, איני רוצה לשמוע פסוקי תוכחה קשים אלו.

הבריחה משמיעת דברי התוכחה אינה מקטינה את הסיכוי לקבל את העונשים הכתובים בה, ההיפך הוא הנכון, היא יכולה לגרום לאדם להיכשל ולהיענש. משל למה הדבר דומה? לאדם הנוסע ברכבו ולפתע נדלקת מנורה אדומה ברכבו, נורה זו מאוד מפריעה לו בנסיעתו, במיוחד לאור העובדה שלאחר זמן שהוא מתעלם ממנה נוסף צפצוף צורם, והוא מחליט לעצור באמצע הדרך ולנתק את המנורה הזו.

פעולה זו לא רק שאינה מצילה את האדם אלא גורמת לו להיות חשוף לסכנות רבות יותר. כך גם פסוקי התוכחה שבפרשתנו, הם באים לכונן אותנו לדרך ישרה. לפיכך, אל לנו לטמון את ראשנו בחול או לאטום את אוזנו. אלא עלינו להקשיב ולדעת כי דברי תורה אלו הם המכוונים אותנו ללכת בדרך ישרה. יהי רצון שנוכח לשמוע את דברי תורתנו הקדושה, בין אלו הנעימים לאוזנו ובין אלו הפחות נעימים, כולם דברי אלוקים חיים! ויהי רצון שהקב"ה יהפוך לנו את כל הקללות לברכות, בגאולה הקרובה אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

אם בחוקותי תלכו – שתהיו עמלים בתורה

מועשה מופלא ברבי חיים בן עטר – אור החיים הקדוש, וארבעים ושניים פירושים על הפסוק
"אם בחוקותי תלכו- ודרשת חז"ל שתהיו עמלים בתורה".

ביתו של אור החיים היה פתוח לרוחה לכל אדם, על אחת כמה וכמה לבני תורה שנהגו להיכנס לביתו בית ועד לחכמים, ולא זו בלבד אלא שלבו היה פתוח לכל נזקק וקשה לב, והיה מסייע לעניים ככל יכולתו ולמעלה מזה. רבנו היה דואג לצרכיהם של בני תורה ומדי שבוע היה נוהג לקנות עגל מיוחד לשבת, שוחט אותו ומחלק את בשרו בין תלמידי חכמים, למען יאכלו וישבעו לכבוד השבת.

מסופר, כי פעם אחת פרצה מחלה בבהמות בעיר סאלי, וכל הבהמות שנשחטו לכבוד שבת נמצאו טרפות, מלבד אותו עגל ששחטו לצרכי רבנו. אחד העשירים בעיר, והוא גביר ונכבד בעמיו, שהצטער מאוד שלא יוכל לאכול בשר לכבוד שבת, פנה לרבנו ובקש ממנו נתח בשר, והיה מוכן לשלם כל מחיר אשר יושת עליו. אך בקשתו נדחתה על ידי רבנו, היות וכל הבשר מוקדש לצרכי התלמידי חכמים הבאים לקבל את מנותיהם לכבוד השבת.

תוך שהם מדברים, הגיע אחד העניים הקבועים, ורבנו הגיש לו את מנתו. הצטער אותו העשיר, הייתכן שבשבילו אין כלום ואילו לאתו עני הלבוש בבגדים בלויים נתן חלק יפה, ומתוך כעסו אמר דברים שהיוו לביזיון העני שהיה תלמיד חכם מופלג.

רבנו לא רצה להתווכח עם אותו עשיר, שבינתיים עזב את ביתו של רבנו ובקשתו לא נענתה. בלילה ההוא חלם רבנו שנגזרה עליו גזרת גלות לשנה שלימה, מפני שלא יצא להגנת התלמיד חכם שנעלב על ידי אותו עשיר.

רבנו קיבל עליו את הדין, ובשבוע לאחר מכן גלה מביתו והחל בשנות הגלות, גלות ממש. לא לן במקום אחד יותר מלילה אחד, וכבר למחרת עם אור הבוקר היה עובר למקום חדש, להמשך הגלות. לעתים קרובות גבר עליו הרעב, אולם הצדיק קיבל עליו את הדין בגלל ששמע ביזוי תלמיד חכם ולא מיחה. בערב שבת אחת בימי גלותו, הגיע בעל ה"אור החיים" הקדוש ליער סמוך לעיר, וישב לנוח על אבן אחת. תוך שהוא יושב נתחדשו על ידו מ"ב הפירושים לפסוק "אם בחוקותי תלכו".

בהגיעו אל העיר, הסתיר את זהותו כדרכו, נכנס לבית כנסת כאחד האורחים "ארחי פרחי". אחד מנכבדי המקום הזמין אותו לסעוד על שולחנו. בתום סעודת השבת באווירה מרוממת הזמין אותו המארח להתלוות אליו לשמוע את הדברים הנאמרים במתיבתא דרקיעא מפי הרב המקומי של אותה העיר.

קבר רבי חיים בן עטר זצ"ל
בהר הזיתים

המארח ואורחו התיישבו בשולחן והקשיבו בקשב רב לדברי התורה שהשמיע הרב במסיבה קדושה זו, והן י"ד הפירושים הראשונים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", והוסיף הרב ואמר כי הדברים האלה נאמרו במתיבתא דרקיעא בשם רבי חיים בן עטר. רבנו, שכאמור היה בין המסובים, העיר בענותנותו "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי".

המסובים הזדעזעו לשמוע הערתו, שכן בימים ההם כבר נודע שמו של רבנו "אור החיים", ולכן הגיבו בצורה נמרצת על התנהגותו של האורח. בגלל כבוד השבת ומדת הכנסת

האורחים, הסתפקו באזהרה לאורח להיות זהיר מעתה בכבודו של אותו צדיק בעל "אור החיים" הקדוש. המסובים אף באו בטענות נגד המארח על שהביא לכאן אדם שפגע לא רק בכבודו של המרא דאתרא, אלא אף בכבודו של בעל ה"אור החיים" הקדוש.

בסעודת הצהרים של שבת המשיך הרב ודרש עוד י"ד פירושים על הפסוק הנ"ל, וחזר והוסיף כי אף פירושים אלו נאמרו במתיבתא דרקיעא בשם רבי חיים בן עטר, ושוב הגיב האורח בבוטל "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי". גם הפעם הסתפקו במסובים באזהרה, ואמרו עוד "אין עונשים אלא אם כן מזהירים" ועליו להימנע מלפגוע באותו איש קדוש היושב בעירו ומצודתו פרוסה למרחקים ולמרחבי תפוצות הגולה. כמוכן שגם הפעם העירו למארח כי עליו להיות זהיר יותר ולא להכניס לביתו אנשים כאלה.

בסעודת השלישית השלים הרב המקומי את יתר פירושיו של בעל ה"אור החיים". ואף הפעם נהג האורח במנהגו והגיב בביטול תוך השמטת התואר "רבי", אולם הפעם, כיון שהיה הדבר בצאת השבת, הוצא האורח ונכלא בחדר הקהל, כדי להטיל עליו חרם כדינו של המבזה תלמידי חכמים ופוגע בכבודו של קדוש עליון, הוא בעל ה"אור החיים" הקדוש.

קהל המסובים המשיכו לאחר מכן וברכו ברכת המזון והתפללו תפילת ערבית. לפתע נשמע קול סערה אדיר, מפרק הרים ומשבר סלעים, וכל הסביבה חרדה כאילו העולם עומד להיחרב. הרב עשה שאלת חלום והודיעו לו מן השמים, היות ובעל ה"אור החיים" הקדוש נמצא תפוס אצלו ואינו יכול לעשות הבדלה, לכן שר הגהנום הרעיש את העולם, שכן אינו יכול לפתוח שוב את הגהנום! תיכף ומיד פתח הרב את החדר ושחררו את בעל ה"אור החיים" מכלאו ופיסוהו וכיבדוהו. מן השמים הודיעו לבעל ה"אור החיים" הקדוש "עלבונך הנוכחי השלים את שנת הגלות" ועתה הנך רשאי לחזור לביתך ולהמשיך בהרבצת התורה בעל פה ובכתב, ולהאיר לארץ ולדרים עליה.

מהלכות ברכות התורה

א. ברכת התורה צריך לזהר בה מאד, שאסור לעסוק בדברי תורה עד שיברך ברכות התורה, וצריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לתלמוד ופוסקים ובין למדרשי חז"ל.

ב. יש אומרים שברכות התורה הם מן התורה, ולדעתם מי שנסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, יש לו לברך מספק. ויש חולקים ואומרים שברכות התורה הם מדרבנן, ולדבריהם אם נסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, אינו חוזר לברך מספק. וכיון דקיימא לן דספק ברכות להקל, לפיכך העיקר לדינא שאם נסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, אינו חוזר לברך. ואם יש שם אחד שעדיין לא בירך ברכות התורה, יבקש ממנו שיכוין עליו להוציאו ידי חובה, וגם הוא יתכוין לצאת ידי חובה, ויצא ידי חובה מספק בשמיעה. ואם אין שם מי שיוציא אותו ידי חובה, הנכון הוא שיתן דעתו לצאת ידי חובה בברכת אהבת עולם שלפני קריאת שמע.

ג. מותר להרהר בדברי תורה אפילו קודם שיברך ברכות התורה, מפני שעיקר מצות תלמוד תורה היא כשמוציא בשפתיו, וכמו שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפניך. וכן דרשו חז"ל מהפסוק, כי קרוב אליך הדבר מאד, אימתי, בזמן שבפניך ובלבבך לעשותו. ונאמר כי נעים כי תשמרם בבטן כי יכונן יחדו על שפתך. וכן נאמר כי חיים היא למוציאיהם, קרי בה למוציאיהם בפה. ונאמר ערוכה בכל ושמורה, אם היא ערוכה ברמ"ח איבריו, שמבטא אותה בשפתיו, אז היא שמורה בזכרוננו. ולכן לא תיקנו לברך ברכות התורה על המהרהר בדברי תורה. ועוד שלא תיקנו ברכה על מחשבה והרהור הלב בלבד. אבל הכותב דברי תורה לכתחלה אין לו לכתוב אלא אם כן יברך קודם ברכות התורה. וראוי שכל אחד שכותב דברי תורה יוציא בפיו כמה תיבות, כדי לצאת ידי חובת כל הדעות.

ד. מי שישן בלילה שינת קבע, וקם משינתו קודם שהגיע זמן תפלה, וכותב ספר תורה תפילין ומזוזות, אף שאינו כותב לשם לימוד תורה, מכל מקום יברך קודם ברכות התורה ויאמר פרשת ברכת כהנים, ואחר כך יכתוב.

ה. השומע דברי תורה מחבירו, או שיעור תורה מפי תלמיד חכם, נכון שיברך תחלה ברכות התורה, ויסמוך להן פרשת ברכת כהנים כנהוג. ואחר כך יקשיב וישמע לכל הדעות. וגם השומע דברי תורה מרשם קול, שלא שייך בזה שומע כעונה, וכן השומע דברי תורה ממי שאינו בר חיובא, נכון שיברך תחלה ברכות התורה.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפאות: אברהם ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה ויחזשע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עורבן עישה, תקוה בת עיזה, אלגרה בת גאן, אסתר בת דבורה, מול בת עשיל, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, דראל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת זוהרה, עדן בת רחל, מיטל מוריה אדרי, יוסף בן מויל, יצחק דרעי ח"ו, להחיות נעדר יצחק צה"ל ושבויי ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן, לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל, הגר"מ אליהו זצוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, יונה זונה, סופר מנחם, יעקב בנציון, מקסים חיים דרעי, הרב אברהם צוקרמן, נדיר נחום, ישראל אברהם נתן, שלמה בן מרים, יצחק ועמרם אטיאס, אורן מועלם, אליהו טייטל, דוד גרוסברג, מירי פולק, עמוס דמרי, רחל שלמה, סימנאב משה יחזקאל, יצחק זק בן סליקה, נעים משה, אורן מורד, יצחק ועמנואל אילוז, נסים וסליקה שושן, מירה שמעון, יפה גורי, יונה קלון, לאה ציטרון, לויט שבת, חנה יצחקי, אסתר חדר, אסתר בת תורא, אליהו בת פריחה, מרים קדושים, תרצה וידון, אסתר וענבר נחום, דן וטעה אור, דניאל אלמליח, מנחם הלוי, יצחק ולאה אסתר, אליהו אדרי, עיזה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, יונה שרעבי, מרים יהודה, שמואל למסר, נעמי בת מגידה, עליזה מועלם, עליזה כץ, שרה אליאל, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקובי, מיכאל ועקב, חסיב ששפטש, עישה דין, בריה סופר, כמיסה דיד, כמישה כץ, אליס טוביל, מרים בת רחל, נאח כץ, אליה שורר ז"ל, ולע"ז הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנודר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"ו.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה